

Steinmacher Kornélia

Berendezkedés

(Nyerges Ádám Gábor verseskötetéről)

Nyerges Gábor Ádám legújabb kötetében minden eddigénél szkeptikusabb és szarkasztikusabb lírai én mesél a kudarc számtalan formájáról, amelyek egyaránt érzékenyen érintik, legyenek azok a legtöbb ember szemében szinte észrevehetetlenek, jelentéktelenek, kicsikvags nagyok. Olykor egy adott szituációra, olykor egy egész emberi életútra vonatkoznak, és előkerülnek önmagunkkal és másokkal szemben megélt formái is. A csalódások diagnosztizálása és szenvtelen iróniával átélt részletezése a versírás aktusán keresztül nemcsak egyfajta tükörként funkcionálnak, amelyben a lírai én önmagát és a környezetét szemléli, hanem az egyént ért traumát is segítik feldolgozni, biztosítják a lehetőséget az újonnan kialakult helyzet elfogadására. Az a beálló, a versek keletkezése alatt fennálló válságszituáció, amelyet a lírai én a szarkazmus burka alól megpróbál folyamatosan kezelni, egy meghatározó kudarcról árulkodik. A verselő számára valami tehát feltette az i-re a pontot, amely miatt úgy érzi, már nem tud többet zsigerből lelkesedni és remélni.

Ez az állapot pedig egyfajta határhelyzetet jelöl ki: A lírai én tehát egy olyan szituációból, élethelyzetből szemléli önmagát és környezetét, ahol a profanizált „tükör által homályosan, akkor majd színről színre” gondolkörével az emberi életutat osztja ketté. Akképp pozicionálja magát, hogy épp annyi életpasztalet és kudarc van a háta mögött, mint amennyivel e két szakasz határa el lehet kerülni, és egyben könnyen át is lehet billenni a túloldalra. E kötet szemlélődő hőse pedig úgy egyensúlyoz ezen a határon, mint egy kötél a cirkuszi akrobata, miközben fakír módjára, szántszándékkal zuhan alá újra és újra a „rossz” irányba. Közben pedig jót röhög saját magán, vagy inkább egykori önmagán, valamint mindenén és mindenkin, aki erre az egykori önmagára emlékezteti. Így többek között a rózsaszín ködben leledző, dickensi szép reményekkel a szerelem vagy a tudomány homályába burkolódzó ifjakon is jót mulat.

*„...s elhiszik, ezek a kis hülyék, ezek az eddig mit sem tudó,
épp csak eszmélni kezdő kis égitestek, hogy valóban
tőlük és miattuk van remény, mert a Föld nevű helyen,
bizonyos, egyre több, komoly szakmai presztízzsel bíró
szaktudományos forrás által is megerősítve mostanában
az a hír járja, hogy egyenesen ők találták fel a szerelmet.”*
(Lebegés, 47)

Mindeközben ő maga meg igyekszik velük együtt érezni, s egyben otthonosan mozogni a világban azután is, hogy elvesztette a szemellenzőjét.

A múlt és a jövő úgy opponálja magát, hogy az egykori biztonságot nyújtó, tartósnak, akár öröknek tartott kapaszkodóknak nincs nyoma a mában. Ez a nosztalgia azonban nem a már megszűntről és az idill és harmónia tényleges birtoklásáról szól, hanem az illúzió elvesztéséről. A lírai én szorgosan kapargatja a rózsaszín cukormázát az egykor voltról, s mint egy megszállott nyomozó, saját emlékeiben kutatva teszi meg azokat a felfedezéseket, amelyek bizonyítják a pozitívként megélt élmények hamisságát. Az új szemüvegen – vagy fényképező lencséjén – keresztül így válik látszattá többek között az egykori nagy szerelem, vagy tűnik végérvényesen elérhetetlenné az, hogy valami igazán rendkívülit teremtsen az egyén a világban.

*„ott tartott e hosszú, most már belátja,
túlzottan is hosszú, hosszan végiggondolt belső
hasonlata előtt, hogy e sok embernyi sok életből
melyik nap éppen melyiket élje, melyik életéhez
melyik garnitúra emlékét, élményét, frissiben szerzett
vagy varázsütésre nagyon régről előkerült,
szinte már teljesen el is feledett barátait próbálja föl,*

*hogyhá sikerülne valami az életében,
valami nagy és jelentős,
maradandó és visszavonhatatlan.*

Basszameg.”

(A síkból kiemelkedne, feltöltődne, 21)

Ráadásul maga is jól tudja, hogy milyen buktatók rejlenek már önmagában az emlékezés folyamatában, az emlékezéstechnikában egyaránt. A csalódások azonban nem választhatóak le egymásról – mindig valami kölcsönösséget feltételeznek –, a lírai én akár magával, akár más emberrel, akár a világgal kapcsolatban csalódik, ennek kapcsán mindig tudatosul benne az, hogy ezért az érzésért, állapotért egyszerre felelős ő maga és a környezete is.

Ebből is következik az a kettős, mondhatni párhuzamos és óvatos szemlélődés, amelyen keresztül a lírai én úgymond egy karnyújtásnyira lesz tőlünk, a világtól: egyszerre lesz közelebbi és elérhetőbb, miközben az is egyértelművé válik, hogy ezt a karnyújtásnyi távolságot nem lehet már lerövidíteni. A verselő őszinte és nyitott, ugyanakkor érzékelhető, hogy előzetes megfontolásból mindig van olyasmi, amit nem mond ki, amit nem mutat meg magából. Szarkazmusa ellenére empatikusság jellemzi, de ez az empatikusság sosem válik egyenlővé a teljes azonosulással.

Eközben az idő és a tér érzékeltetésére, megjelenítésére is jellemző, hogy olykor egész otthonosságot sugároz, ugyanakkor felbukkannak benne olyan

abszurd elemek is, amelyek azt jelzik, hogy a berendezkedés lehetősége maga is csak illúzió, és akinek ez mégis tartósabban sikerül, az tulajdonképpen abszurd dolgokat fogad el normálisnak. Ami költői képpel – és a borító illusztrációjával – kifejezve olyan, mintha nyugodtan, mindenféle veszélyezettségérzet nélkül, bámészkodva asszisztálnánk ahhoz, ahogy a Deák teret lezúzza egy Godzilla méretű sárkánygyík.

A térérzékelés egy másik érdekes eleme a kávézó a benne lebzselő fényképész-szel, aki akárcsak a lírai én, bár egy karnyújtásnyira van ugyan a többi vendégtől, mégis számukra elérhetetlen, beazonosíthatatlan marad.

*„Ezek a jó perceink, ezek meg a továbbiak,
ez a mi terepszínű, homogén unalmunk,
amikor csak ülünk, hallgatunk, és egy csésze
vagy bögre, pohár fröccs vagy kis adag cukor,
mokkáskanál, használt szalvéta az ürügy.
Ezek a szakításaink, ezek meg a már megtörténtükkor
elfelejtett pillanatok, ezek, ahol felröhögünk,
úgy tűnik, a vicces sztorik lehetnek, amiket vagy
épp elmesélünk, vagy még csak most készülnek megtörténni.*

*Ez meg a fickó, aki most ismét fényképez,
ő maga persze kimarad a képből,
a jelenetből, közülünk és így a pillanatból is,
bármelyikből, amit most belőlünk teremt.”*
(Kávéház, 50)

A kávézó ugyanis, akárcsak Petőfi idején, manapság is a művészek, a kor értelmiségijének a második otthona. Itt egyedi magányukban, vagy csoportosan az alkotók egyszerre lehetnek önmaguk és profi színészek, miközben sírva vigadnak a világ dolgai felett, vagy épp a papirosba – manapság laptopjukba mélyedve teremtenek új világokat. Esmét cserélnek, csinálják, szervezik, kritizálják a mai magyar kultúrát. Ezek a kávézók, vagy ha tetszik romkocsmák jelképeivé és színterévé váltak a kultúrának, s minden időben a kulturális-szellemi élet mentsváraként funkcionálnak. Így tehát a Deák térnek mintegy inverzeként lehet tekinteni a megjelenített kávézóra, amely valamiképp a kiveszőben lévő remény egy – nohát, ez esetben talán mégiscsak létező – kapaszkodója lehet.

A határhelyzet a verselés módjában is megjelenik. Hol a korábbi, *Az elfelejtett ünnep* című kötet könnyedebb, szellősebb, dallamos verseihez hasonlóakra lelhetünk, amelyek még dúdolhatóak is, hol pedig a tömöttebb, nehezkesebb, filozófikusabb hangvételű prózaversek jelennek meg, igaz, az utóbbiak vannak túlsúlyban.

Mégis a kétféle szövegtípus jelenléte is jelzi, hogy ez a berendezkedés nem jelent egyet a teljes feladással és belenyugvással. Annak ellenére, hogy a lírai én belátja, és másokkal is be akarja láttatni, hogy az élet sorozatos kudarcok folyamata, és a kérdés csak az, hogy mikor vesszük ezt észre, a győzködő mégiscsak

feltételekkel törődik bele abba, hogy milyen életet él, milyen közösségben, társadalomban, világban kell megmaradnia.

Verselőnk a lehetőségek és fogódzkodók szűkülő terében sem hajlandó sodródni az árral, és az sem igaz, hogy megbénítaná az állandósult kudarc, még ha folyamatosan meg is kell küzdenie a benne magában növekvő feszültséggel és kételyekkel. Ha máshogy nem, hát az író, a költő teremtő gesztusával újra és újra tettere készen vág neki a dolgoknak, és bárhogy is igyekszik titkolni, a remény – akárhányszor is próbálja ő maga vagy próbálják mások eloltani –, mint egy örökmécses, akkor is ott pislákol a szívében. A lelohadt ifjonti, kamaszos lelkesedés helyett egy ügyesebb taktikus mutatkozik itt meg, akinek már jobb az ismerete, aki végre megértette, hogy is működnek valójában a dolgok, és így talán nehezebb is lesz számára a későbbiekben elveszni az élet nevű labirintusban.

Mindez aztán olyan jellegű kérdéseket generál, amelynek a veleje a következő: Látjuk, tudjuk, és értjük mi történik velünk és körülöttünk? Hol ér véget annak a határa, amit még el lehet fogadni, amibe még bele lehet nyugodni? Mik azok a kompromisszumok, amiket meg lehet, meg kell hozni az életünkben, hogy boldogulhassunk? Egyáltalán: megvan-e még a választás szabadsága, a túlélés lehetősége? Miképp kezelhető az, hogy ahogy haladunk előre az életben és az önmegismerésben, csak mélyül bennünk a bizonytalanság, csak sűrűsödnek a kudarcok és sokasodnak a kényszerű lemondások?

Még ha a szerző teremtett világára mondhatjuk is, hogy benne az Istenbe vetett hitnek bottal üthetjük a nyomát, akkor is lehetne az a mottója minden pesszimizmusa ellenére a kötetnek, hogy *mondottam ember: Küzdj és bízva bízzál!* – a költő mondja ezt, talán tükörbe nézve, a kissé tanácstalan, koravén fiatalembernek – ől megrázza magát, és az elkeseredettség álarca mögött tettere készen, csak azért is, továbbra is szenvedélyesen űzi hivatását – verseket fabrikál. (*Prae*, 2018)

E számunkat nyomta és kötötte a Print 2000 Nyomda Kft.

print 2000

N Y O M D A K F T K E C S K E M É T

6000 Kecskemét, Nyomda u. 8.

Tel.: +36 76 501 240; Fax: +36 76 501 249

E-mail: info@print2000.hu

www.print2000.hu

Folyóiratunk megjelenítését az Emberi Erőforrások Minisztériuma és

a Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Nemzeti Kulturális Alap

Ára: 500,- Ft
(előfizetőknek 400,- Ft)

forrás

2020 MÁRCIUS

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

nka

ISSN 013-3056X

9 770133 056007

2 0003